

ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขวง
เรื่อง มาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
บทที่ ๑ นิยามศัพท์ผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน “Conflict of Interest” เป็นภาษาต่างประเทศซึ่งมีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในรอบหลายปี ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในองค์กรต่าง ๆ ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ รวมทั้งได้สร้างความเสียหายให้กับประชาชนโดย ส่วนรวม ทำให้บรรดานักวิชาการและผู้คนในสังคมไทย ต่างได้ให้คำจำกัดความ หรือความหมายของคำว่า “Conflict of Interest” ไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้ สารานุกรมวิกิพีเดีย (<http://th.wikipedia.org>) อธิบาย ความหมายไว้ว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ ภาวะที่บุคคลซึ่งอยู่ในสถานะที่ต้องได้รับ ความเชื่อถือ เช่น นักการเมือง ผู้ให้นโยบาย หรือ ผู้อำนวยการบริหารของบริษัท มีผลประโยชน์หรือความ ต้องการทั้งในทางอาชีพในบางครั้งรวมถึงเรื่องส่วนตัว ที่ขัดแย้งกัน ความต้องการที่ขัดแย้งกันนี้ทำให้เกิดความ ล าบากในการท าหน้าที่อย่างยุติธรรม แม้ว่าจะไม่ มีหลักฐาน เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่เหมาะสม ผลประโยชน์ทับ ซ้อนอาจจะทำให้เกิดภาพที่ทำให้ความ น่าเชื่อถือของบุคคลนั้น ในการกระทำที่เป็นกลางลดลง ดร.วิทย์กุล ได้ให้ความหมายของคำว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง ผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกัน ระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ ส่วนรวมของผู้มีอำนาจหน้าที่ ที่ต้องตัดสินใจทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ว่า เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ ขององค์กรภาคธุรกิจ เอกชน และเจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม (Civil Society) ผ่าสุก พงศ์ไพจิตร ได้อธิบายความหมายของ ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง การทับซ้อนของผลประโยชน์ ของ บุคคลที่มี ๒ สถานะ หรือมากกว่าในเวลาเดียวกัน คือ ตำแหน่งสาธารณะและตำแหน่งในบริษัทเอกชน ซึ่ง บุคคล ดังกล่าวอาจมีความโน้มเอียงใช้อำนาจ และตำแหน่งสาธารณะหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือแสวงหา ประโยชน์ให้แก่ กลุ่มพวกพ้องของตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างง่ายดาย เช่น กรณีของ นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมีหุ้น หรือครอบครองใกล้ชิดเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งได้รับสัมปทานหรืออยู่ใน สถานะจะได้รับสัมปทาน ธุรกิจจาก รัฐ ขณะเดียวกันก็อยู่ในตำแหน่งสาธารณะที่เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการ ให้สัมปทานธุรกิจดังกล่าวด้วย ตัวอย่างที่พบ คือ การได้ชนะประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จาก ภาครัฐเพราะผู้ชนะประมูลมีพรรคพวก เป็นนักการเมือง หรือ บริษัทที่ชนะประมูลมีนักการเมืองร่วมหุ้น อยู่เป็นหุ้นลม การชนะประมูลดังกล่าวด้วย อิทธิพลทางการเมืองจะส่งผลให้ บริษัทผู้ชนะประมูลสามารถ หากำไรเกินควรได้การคอร์รัปชันในโครงการ ขนาดใหญ่ภาครัฐได้กลายเป็นแหล่งหารายได้ จากการ คอร์รัปชัน ที่สำคัญของนักการเมืองและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง Dr. Michael McDonald นักวิชาการด้าน จริยธรรมแห่งมหาวิทยาลัย British Columbia และ ผู้อำนวยการ Centre for Applied Ethics ได้ให้คำ นิยามของคำว่า Conflict of Interest หมายถึง

สถานการณ์ที่ บุคคล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ลูกจ้าง หรือ นักวิชาชีพ มีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนบุคคลมากพอ จนเห็นได้ว่าการทบทวน การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา (ภาวะวิสัยหรือเป็นกลาง) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ องค์ประกอบประการแรก คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว (Private interest) หรือ ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal interest) ซึ่งผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ รวมถึง ผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้ได้รับพึงพอใจ ส่วนนี้โดยตัวมันเองแล้วไม่เสียหายอะไรเพราะใคร ๆ ก็แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน กันทั้งนั้น เช่น การหางานใหม่ที่มีรายได้ที่ดีกว่าเก่า แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ผลประโยชน์นี้ไปแย้งกับผลประโยชน์ ส่วนรวม

องค์ประกอบที่สอง คือ การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้สถานะและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานของรัฐโดยขาดหลักจริยธรรมพื้นฐานในวิชาชีพตน ทั้งนี้เพราะอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เกิดจากการมีตำแหน่ง หรือการเป็นเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย องค์ประกอบสุดท้าย คือ เมื่อผลประโยชน์ที่ ขัดแย้งนั้นไปแทรกแซงการตัดสินใจ หรือการใช้วิจารณญาณ ในทางใดทางหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว จึงเห็น ได้ว่าจากนิยามศัพท์ของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ ผลประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่รัฐไปขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวมแล้วต้อง เลือกเอา อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ตัดสินใจได้ยากในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเป็นธรรมและ ปราศจากอคติ

๒. รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน แบ่งออกเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่

๑) การรับผลประโยชน์ต่างๆ (Accepting benefits) คือการรับสินบน หรือรับของขวัญหรือผลประโยชน์ ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสมและมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น หน่วยงานราชการ รับเงินบริจาคสร้าง สำนักรงานจากนักธุรกิจหรือบริษัทธุรกิจที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงาน การใช้งบประมาณ ของรัฐเพื่อจัดซื้อจัดจ้างแล้ว เจ้าหน้าที่ได้รับของขวัญหรือผลประโยชน์ตอบแทน

๒) การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด เช่น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ ที่ทำให้หน่วยงาน ทำสัญญาซื้อสินค้าจากบริษัทของตนเอง หรือจ้างบริษัทของตนเองเป็นที่ปรึกษา หรือซื้อที่ดินของ ตนเองในการ จัดสร้างสำนักงาน

๓) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) หมายถึง การที่บุคลากรออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกับที่ตนเอง เคยมี อำนาจควบคุม กำกับ ดูแล

๔) การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งบริษัท ดำเนินธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์กรสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัด ใน การ พิจารณาจาก หน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ ๕) การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) หมายถึง สถานการณ์ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ ใช้ประโยชน์จากการรู้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของตนเอง

เช่น ทราบว่าจะมีการ ตัดถนนไปตรงไหนก็รีบไปซื้อที่ดิน โดยใส่ชื่อภรรยา หรือทราบว่าจะมีการซื้อที่ดิน เพื่อทำโครงการของรัฐ ก็รีบไปซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรและขายให้กับรัฐ ในราคาที่สูงขึ้น ๖) การใช้ทรัพย์สิน ของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ ของธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เช่น การนำเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ กลับไปใช้ที่บ้าน การนารถยนต์ในราชการ ไปใช้เพื่อ งานส่วนตัว

๗) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-belling) เช่น การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการของกระทรวงไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณ สาธารณะ เพื่อ การหาเสียงเลือกตั้ง จากรูปแบบประเภทต่าง ๆ ของปัญหาความขัดแย้งกันในประโยชน์ ส่วนตัว และประโยชน์ส่วนรวม จะเห็นว่า โอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดปัญหามีสูงมาก เพราะปัญหา ดังกล่าวมี ขอบเขตครอบคลุมพฤติกรรมที่เข้าข่ายความ ขัดแย้งอย่างกว้างขวาง ดังนั้น กลไกหรือเครื่องมือ ส่วนใหญ่ที่ใช้ ในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งของผลประโยชน์ ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม คือ การมีหลักคุณธรรม และจริยธรรมในการท างานของบุคคลสาธารณะ รวมถึงการ มีกฎหมายที่สามารถ ครอบคลุมถึงการกระทำผิด เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนทุกรูปแบบ แผนภาพรูปแบบของผลประโยชน์ ทับซ้อน การรับประโยชน์ต่างๆ (Accepting benefits) รับของขวัญ /เงินสนับสนุน/ เงินบริจาคจากลูกค้า ของหน่วยงาน การทำธุรกิจกับ ตัวเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) มีส่วนได้เสียใน สัญญาที่ทำกับ หน่วยงานต้นสังกัด การท างานหลังจากออกจากตำแหน่ง สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) ลาออกจากหน่วยงานเพื่อ ไปทำงาน ในหน่วยงานที่ดำเนินธุรกิจประเภท เดียวกัน การท างานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) ตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่แข่งขันหรือ รับ ทุนจากหน่วยงานต้นสังกัด แผนภาพรูปแบบของ ผลประโยชน์ทับซ้อน (ต่อ) การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) ใช้ประโยชน์จากข้อมูลภายในเพื่อ ประโยชน์ของตนเอง การใช้สมบัติของ หน่วยงานเพื่อ ประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) นำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ ในงานส่วนตัว การนำโครงการ สาธารณะลงในเขต เลือกตั้ง เพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-belling) รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงใน พื้นที่ ตนเอง หรือการใช้ งบประมาณ เพื่อหาเสียง